

KORT NIEUWS

samengesteld door Alberic Brusckhe oco en Dirk Hanssens osb

ABDIJKERK van ADUARD STAAT TE KOOP

© foto: Wikimedia, Hardscarf.

De voormalige abdijkerk van Aduard.

Het middeleeuwse kerkgebouw van de **abdij van Aduard**, een van de weinige kerken die in handen zijn van de Nederlandse staat, werd met ingang van 2013 **te koop gesteld**.

PvdA-wethouder Jan Oomkes sprak daar tijdens de raadsvergadering van zijn eigen fractie, op 14 januari, zijn verwondering over uit: "Het is niet gebruikelijk dat Rijksgebouwen een dergelijk pand in de etalage zet."

Aduard is een dorp in de gemeente Zuidhorn, nabij Groningen. Het dorp is ontstaan rond het **cisterciënzerklooster** dat in 1192 werd gesticht. Het klooster bezat meer dan 10.000 ha aan gronden, waarvan een deel in Friesland en Drenthe. Die rijkdom was te danken aan de ijver die de monniken betoonden om de **ontginning en afwatering** van het gebied van de Ommelanden in goede banen te leiden.

In 1575 werd het klooster grotendeels vernield. Alleen het **hospitium**, tegenwoordig in gebruik als kerk van de Nederlandse hervormde gemeente, en als concert- en expositie van het museum Sint Bernardushof en de Stichting Zuiderpoort, bleef tot op de dag van vandaag bestaan. Verkoop betekent niet dat de huurcontracten worden ontbonden.

De **Stichting Oude Groninger Kerken** heeft haar oog al laten vallen op de kerk in Aduard. "Een en ander is pas mogelijk als de Rijksgebouwendienst, de verkopende partij dus, bereid is een bruids-

schat neer te tellen", verklaart directeur Peter Breukink.

Info: www.aduard-historie.nl en www.kloostermuseumaduard.nl.

DICHTER HERMAN VERBEEK OVERLEDEN

Oud-politicus en priesterdichter **Herman Verbeek** overleed op **1 februari** in Groningen. Verbeek zag het levenslicht in 1936. Hij werd tot priester gewijd in 1963 en was tot 1973 adviseur van het bisdom Groningen. Daarna heeft hij nooit meer een kerkelijke functie bekleed maar ontloopte hij zich als een vlijmscherp eco-politicus. Hij sloot zich aan bij de Politieke Partij Radikalen, een progressieve, aanvankelijk christelijk georiënteerde partij die opging in **Groen-Links**. Van 1984 tot 1994 zetelde Verbeek in het **Europees Parlement**.

Verbeek noemde zichzelf graag '**monnik en activist**'. Die combinatie van verstillend en engagement, mystiek en politiek, groene spiritualiteit en alternatieve levenskunst, bleek uit zijn (poëtische) geschriften en liedboeken, waaronder *Zang van de monnik* (1989), *Getijden* (1996) en *De monnik en de aarde* (2011).

Info: De boeken, liedteksten en cd's van Herman Verbeek zijn nog te verkrijgen via www.verbeek-fonds.nl.

MONNIK-KUNSTENAAR MAUR VAN DOORSLAER OVERLEDEN

Na een lange loopbaan als beeldend kunstenaar ontsloep pater **Maur-Etienne van Doorslaer osb** op de **vooravond van Licht-**

mis in zijn geliefde **Zevenkerken**. Etienne van Doorslaer werd in 1925 geboren te Saint Remy-Les-Chevreuse (Frankrijk). Hij volgde sierkunst in het Sint-Lukas-

instituut in Gent en trad in 1951 binnen in de **Sint-Andriesabdij** in **Brugge**, waar hij werkzaam was in het kunstatelier van de abdij. Drie tot vier maanden per jaar verbleef hij ook in de **Saint Andrew's Priory** in **Valyermo** (Californië, USA), waar hij zeer toegankelijke en **speelse keramiek** maakte. Die decoratieve hebbingetjes placht pater Maur **'koekjes'** te noemen. Ze werden geliefd in heel Amerika en ver daarbuiten.

Het kunstenaarsmidden zal zich Etienne van Doorslaer vooral herinneren als de schilder van **hermetische 'monochromen'**. Onder invloed van Dan Van Severen, die andere Belgische vertegenwoordiger van de **'minimal art'**, beperkte Van Doorslaer zich tot witte of subtiel-grijze vlakken. Het schilderij kreeg daarbij een vlakmatige compositie die gebaseerd was op repetitie en symmetrie: 'wit met texturen' dat een uitgepuurde, ascetische en contemplatieve uitstraling heeft.

GASTENHUIS van WESTVLETEREN OPENT ZIJN DEUREN

Sinds september 2007 was het **gastenhuis** van de **Sint-Sixtusabdij** van **Westvleteren** wegens verbouwingswerken voor een lange periode gesloten. De

'nieuwe' abdij, waarvoor het architectenbureau van de befaamde bOb van Reeth de plannen tekende, is nu al een jaar weer in gebruik door de broeders, maar dat betekende niet dat de trappisten ook gasten voor retraites konden ontvangen. Er dienden nog aanpassingen voor de **brandveiligheid** en vernieuwingen van het **sanitair**, de **verwarming** en de **elektriciteit** in het gastenhuis te gebeuren.

Sinds kort zijn die renovatiewerken afgerond en zullen de broeders weer hun gewaardeerde gastvrijheid verlenen aan al wie God zoekt in het stille polderland van West-Vlaanderen en in het getijdengebied van de abdij. **Begin mei** opent het gastenhuis officieel zijn deuren maar vanaf heden kan reeds geboekt worden voor verblijf na Pinksteren en later.

Aanmeldingen: via gastenhuis@sintsixtus.be.
Adres: Donkerstraat 12, B-8640 Westvleteren.

OPINIE AFSCHEID VAN EEN 'BENEDICTIJNSE' PAUS

Toen **paus Benedictus XVI** op het consistorie van **11 februari** aankondigde dat hij vóór het eind van de maand afscheid zou nemen en de Petrusstoel vacant zou verklaren, was de media er als de kippen bij om de **balans** op te maken van bijna acht jaar pontificaat. Het oordeel klonk vrij eensluidend: deze paus had gefaald in de bezwering van de crisis van het westerse christendom maar bezat wel de moed om zijn onmacht en zwakte toe te geven. Maar is dat oordeel eerlijk?

Benedictus XVI volgde Johannes Paulus II op in 2005. **Joseph Ratzinger** – zijn burgernaam die hij nooit helemaal zou loslaten – was voorheen achtereenvolgens professor dogmatiek aan de universiteiten van Bonn, Münster, Tübingen en Regensburg, kardinaal van München-Freising en prefect van de invloedrijke **Congregatie voor de Geloofsleer**, het instituut dat waakt over de ideologische lijn van het Vaticaan. Met zijn keuze voor de pausnaam **Benedictus** refereerde Ratzinger aan de monnikenvader van Nurcia, de **schutshelige van Europa**. Dat alleen al wekte, ondanks de gevorderde leeftijd van de nieuwe kerkleider (hij was 78 toen hij het Petrusambt aanvaardde), hoge verwachtingen. Allicht zou deze paus, met zijn **intellectueel imago**, op een andere manier inspireren: bezonnen en evenwichtig, wars van populisme en

appelerend aan het enigszins wegdeemsterende, diepe inzicht dat vreemd is aan het ‘snelle en smalle meninkje van de dag’ (dat slechts polariseert). Kortom, harmoniserende kennis zou weer de overhand halen. Was de milde *Regel van Benedictus* (ca. 540) ook geen instrument geweest om eenheid te bewerkstelligen en een ethisch reveil mogelijk te maken?

Iedereen weet dat het pontificaat van de Duitse intellectueel, die om zijn gedrevenheid bij omstreden theologische ‘restauratiewerken’ en zijn vasthoudendheid in het machtscentrum van het Vaticaan wel eens de **pantserkardinaal** of de **Rottweiler van God** werd genoemd, donkere momenten kende. Zijn tijd werd overschaduw door de onthullingen over het wijdverbreide **seksuele misbruik** in de katholieke kerk. En dan was er ook nog het schandaal van **Vatileaks**, dat pijnlijk aantoonde dat de paus geen greep meer had op zijn naaste medewerkers en dat er interne verdeeldheid heerst in het bestuursapparaat van de curie. Maar daarom Benedictus XVI het symbool noemen van de “uiteengespatte conservatieve droom”, zoals Bas Heijne dat deed in een opiniestuk in *De Standaard* (17 febr.), is niet alleen een brug te ver, maar ook een povere reactie op de weloverwogen abdicatie van een vermoede paus.

Deze en andere smalende uitlatingen zijn eerder ingegeven door de vaststelling van een **gebrek aan charisma** en een ietwat negatieve, **nauwelijks enthousiasmerende aanpak** in het proces van **evangelisatie** (de paus focuste zwaar op de fatale ontkenning van culturele waarden, de uitholling van de goede smaak, de intellectuele slonzigheid van links en het

relativisme), dan door het verzamelen van harde bewijzen voor een definitieve streep door de rekening van het **neoneoconservatisme**. Behoudens enkele **onhandige demarches**, zoals een paar uitspraken die commotie wekten (o.a. bij moslims), de ondoordachte opheffing van de excommunicatie van de Britse bisschop Richard Williamson, het aanhalen van de banden met aartsconservatieve strekkingen en het herstel van oude gebruiken in de liturgie, had deze paus wel degelijk **aandacht voor typisch benedictijnse waarden** die noch een vooruitstrevende, noch een reactionaire stempel dragen, maar veeleer het vertrouwen ondersteunen in de stille raad en de liefdevolle vermaning die van Godswege zijn. “Het geloof tot geweten en drijfveer maken van de Europese samenleving, dat was zijn doelstelling. Daarom was de **dialog tussen geloof en rede** voor hem zo belangrijk”, schreef Mark Van de Voorde in zijn wekelijkse column op de website van *Rorate* (16 febr.).

En die dialoog kon volgens Benedictus XVI nooit ver genoeg gaan. Als ze maar de kern betrof. Zo onderstreepte de paus tijdens ontmoetingen met leden van de Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog stevast het belang van de **studie** en de **lectio divina**, de monastieke manier om de Schriftlezing te beoefenen. “Die stille bezigheden scherpen het onderscheidingsvermogen en maken een ontdekkingsreis mogelijk in het eigen geloofsverhaal en dat van andersdenkenden”, verklaarde een allesbehalve bekrompen Benedictus op een van die bijeenkomsten. Dat hij daarbij dacht aan beroemde en geleerde monniken, staat buiten kijf. Zijn initiatief om in 2009 persoonlijk het congrescentrum van het **Collège des Bernardins** in te huldigen, bewijst het. Dat gerestaureerde college is de getuige van het glorieuze verleden van de cisterciënzers in hartje Parijs, het werd in 1245 gesticht door de abt van Clairvaux, de Engelsman Stephen Lexington, en vormde eeuwenlang het pied-à-terre voor monniken die van de intellectuele cultuur wilden

proeven. Ook daar stak de paus het niet onder stoelen of banken: “Vandaag leren we nog altijd van monniken. De waarde van de *lectio divina* bijvoorbeeld.” Samen met Lemaire, die op 22 maart 2012 aan de Gregoriana een opgemerkt referaat over poëzie en *lectio divina* hield, gelooft Benedictus immers dat de **wisselwerking** tussen de **bijbelse stem** en de **innerlijke stem van de lezer** tot een derde, dichtelijke stem leidt: een stem die het geloofsleven op een bijzondere wijze voedt en het een uitstraling geeft die onweerstaanbaar is. Maar voor exegeten is zo iets problematisch. Dan heet het snel dat Benedictus de herder laat meekijken over de schouder van de wetenschapper, en vice versa.

Waren er ook oecumenische vorderingen? Weinig, maar de intentie was er. Het viel daarbij op dat de paus de slaagkansen alweer zocht in monastieke middens. Zo toonden hij en de oecumenische patriarch Bartholomeus zich zeer ingenomen met de **17de internationale oecumenische conventie van orthodoxe spiritualiteit** in het Italiaanse klooster van **Bose** (Piemonte). Aan dat congres, dat plaatsvond in september 2009, namen intellectuelen, theologen en afgevaardigden van de rooms-katholieke Kerk, het Russisch-orthodoxe patriarchaat, evenals delegaties van de anglicaanse Kerk en de Conferentie van Europese Kerken deel. Benedictus XVI loofde de sessies wegens de kansen tot hernieuwde wederzijdse kennis van spirituele waarden zoals **liefde voor Christus**. In de brief die hij op de vooravond van het congres naar **Enzo Bianchi** (prior van Bose) zond, stipte hij nog een andere monastieke waarde aan: “Wat het hart van de mens weerhoudt om in vrijheid lief te hebben, zijn de ‘negatieve denkbeelden’. Ze vertroebelen de geest en zetten aan tot verdeeldheid. De monastieke traditie kent nochtans een probate remedie: **ascese**.”

Verder waren er ook ontmoetingen met joodse gezagdragers, islamitische leiders, protestanten en anglicanen. De goede verstandhouding met **aartsbisschop Rowan Williams**, de geestelijke leider

van meer dan zeventig miljoen anglicanen wereldwijd, was ongetwijfeld mede te danken aan hun gemeenschappelijke overtuiging: de noodzaak van een reflectie over de **impact van de benedictijnse spiritualiteit** in het Avondland als een ideale denkpiste voor de nieuwe evangelisatie en het werk van de eenheid. En misschien was paus Benedictus daarin nog veel ruimhartiger dan zijn koele en argwanende blik bij publieke optredens ooit kon laten vermoeden. Om zijn bekommernis voor een leefbare, humane omgeving voor de komende generaties te onderstrepen, verbond hij zelfs de ietwat holistische idee van het **behoud van de schepping** aan alle oecumenische initiatieven. Lag daar niet de ultieme beweegreden om de geleerde mystica en benedictines **Hildegard van Bingen** († 1179) tot **heilige van de universele Kerk**, en later zelfs tot **kerklerares** uit te roepen?

Er kan veel gezegd worden over deze paus, in positieve en negatieve zin. Maar dat hij het aandurfde om in de voetsporen te treden van paus Celestinus V, de kerkleider die in 1294 eveneens terugtrad, getuigt op zijn minst van het feit dat Benedictus de kunst verstaat van de **zelfrelativering** (iets wat veel commentatoren van het Vaticaanse gebeuren ontberen). Van de Voorde schrijft terecht: “Deze paus beseft dat de kerk niet samenvalt met zijn persoon, het gezag niet met zijn persoonlijkheid en het geloof niet met zijn stijl. Door zijn ontslag geeft hij het signaal dat de kerk op een andere manier dan de zijne moet worden bestuurd en de christelijke boodschap in een andere stijl moet worden verkondigd.”

De stijl waarin de timide kerkleider op 28 februari afscheid nam, oogde in ieder geval bijzonder ‘benedictijns’: met een vreemde mengeling van rituele aandacht en nederigheid. Het is de stijl die past bij hen die een **open toekomst** verwelkomen. Kan het toeval zijn dat hij die toekomst aankondigde op 11 februari, de feestdag van Benedictus van Aniane († 821), de echte stichter van de orde van de benedictijnen?